

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון ד' (תשל"ג)

ו. בליקוט לפ' יתרו ש.ז. סע' א' מבאר וז"ל:
"ולנאורה קשה להבין: האיך יתכן שכל מעלתם בקודש
של משה ואהרן ושש"ר מישראל - קודם שבא יתרו - לא
הי' מספיק עדיין שחנתן התורה לישראל ולא זכו לה
אלא לאחר ש(גם) יתרו הודה להקב"ה ואמר "כי גדול
ה' מכל האלקים".
ולא הבנתי דהרי אפשר לומר שביתרו הי' ניצוץ
מיוחד שהי' צריך לברר קודם מהו חודה וזה הי' הסר
למתן חודה.

יוסף יצחק זאלצמאן

קובץ הנ"ל גליון ה' (תשל"ג)

י ת ר ו

יא. בליקוט יתרו ש.ז. באות ב' מבאר וז"ל
" כל שהממוצאים הם בכדריגה נעליית יותר- יש
עלולית יותר לטעות זה". והיינו ששייך לחשוב אותם
למציאות.

ולא הבנתי דהא מבואר בד"ה ורוח אלקים
מרחפת חר"פ וז"ל "דאם הי' הביטול בהם בתכלית
לא שייך שיחטבו אותם לאלקות", וע"ע בסידור
טער הכילה (284) וז"ל "שאם הי' הביטול גדול
גם באזכרם לא היו עובדים להם וכמשל העבד שעובד
בביטול גדול לפני אדונו שא"א שיקבל השתחואת
אדם בעה עבדו וכו' וד"ל". ונמצא בהנ"ל דכל
מה שבטל יותר אין נותן מקום לטעות?
מ.מ. גלוקאווסקי

גליונות

ח. בגליון ה' בסע' י"א מקשה ס.מ.ג. זבל-קוט
דיתרו ש.ז. מבאר שכל שהמוצאים הם במדריגה נעלית
יותר יש עלולית יותר לסעות זה, לחשוב אותם למציאות
זכד"ה ורוח אלקים מרחפת חר"מ ובסידור סער המילה
(ע' 284) איתא להיפך דאם הי' הביטול בהם בתכלית
לא שייך שיחשבו אותם לאלקות.

ואפשר לומר בזה ובהקדם שבכל מדריגה יש סני
ענינים, א) ביטולו להעליון ממנו ב) השפעתו לתחתונים
וממילא מובן דמצד ענין הא' כל מה שהדרגה גבוה
יותר יש בו יותר ענין הביטול וממילא אין כאן עלולית
לסעות, משא"כ לגבי ענין הב' כיון שבהשפעתו נרגש
מציאותו שמשפיע עניניו להתחתון ממילא כל שהמוצאים
במדריגה נעלית יותר יש עלולית יותר לסעות בהם,
וזהו מה שמדייק בשער המילה "וכמשל העבד שעובד
בביטול גדול לפני אדונו שא"א שיקבל השתחווה אדם
בעת עמדו וכו' (דוקא כשעובד לפני אדונו - מצד
ענין הא').

בנימין צבי פיינלאנד

קובץ הערות וכיאורים אהלי תורה גליון לח (תש"מ)

א. בלקו"ש חי"א פ' יתרו (א) מבאר מה שארז"ל (על
פסוק ברוך ה' וגו') "גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא
אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'", דצלה"ב מהו הפי'
שלא אמרו ברוך וכו' - הרי משה ובנ"י אמרו שירה לה' אחר
הנס דקרי"ס, ומבאר שהענין ד"ברוך ה'" תכלית ההמשכה למטה
מטה הי' דוקא ע"י יתרו כיון שעל ידו נתבררה המציאות
דלעו"ז שהי' אצלו הענין וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן
הסכלות - שה"יתרון" שבחכמה דקדושה נמשך ובא דוקא "מן
הסכלות" היינו ע"י הבירור של חכמה דלעו"ז שהיא הנקראת
"סכלות".

ולא הבנתי למה נחשב לגנאי למשה ושש"ר, הרי לא
הי' אצלם הענין ד"סכלות", ואיך שייך שיבררו החכמה
דלעו"ז?

כמה מתלמידי ביהמ"ד

קובץ הנ"ל גליון לט (תשמ"מ)

ז. בגליון יח (כח) אות א' מביא מ"ש בלקו"ש חי"א פ' יתרו (א) מבאר מ"ש רז"ל גנאי הוא למשה ושש"ר מישראל שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'. ומבאר שם דדוקא עד שבא יתרו שהי' אצלו ענין הסכלות דלעו"ז ואמר ברוך ה' היינו שתכלית ההמשכה למטה מטה הי' דוקא ע"י יתרו כיון שעל ידו נחבררה המציאות דלעו"ז, וזהו הענין דיתרון החכמה מן הסכלות. ומקשה שם דלכאורה אינו מובן למה נחשב זה לגנאי למשה ושש"ר מישראל דהרי לא הי' אצלם הענין דסכלות ואיך שייך שיברך החכמה דלעו"ז. ונשאר בהגליון שם בצ"ע.

והנה בלקו"ש ח"ד ע' 1271 (הוספות) פ' יתרו וז"ל: ן דאם איז אן אנווייזונג צו יעדער עידן אז דורך וואס קען ער באקומען די תורה - דורך דעם וואס ער וועט אויפטאן אין דעם יתרו וואס געפינט זיך אין אים, ד.ה. אין דעם גוף ונה"ב. עכ"ל. ועפי"ז מובן לכאורה, דהרי בכאו"א יש לו ה"יתרו" הפרטית שלו.

אליעזר גיטלנסקי

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מוריסטאון קצז (תשמ"א)

ב. בלקו"ש חי"א פ' יתרו (א) (עמ' 76 הערה 25) איתא וז"ל: ". הלשונות "מדריגות" ו"דרגין" יש לבאר ע"פ הידוע (תו"א פ' משפטים. וראה לקו"ש ח"י שיחה א' לפ' וירא) שלשון תרגום הוא אחוריים דל' הקודש, ולכן כותב "מראש כל המדריגות", שהוא

ראש ב"מדריגות" (לשון הקודש), "עד סוף כל דרגין", סוף ה"דרגין" (לשון תרגום), "עכלה"ק.

ואולי יש להעיר ג"כ משיחת ש"פ יתרו ש.ז. בענין נו"ן ארוכה שיוצא למטה מהשורה. אוצר החכמה

וכן יש להעיר מלקו"ת פ' ראה (כ, ב) ד"ה אחרי ה', וז"ל: "כי הנון פשוטה יש לה רגל ארוכה ומשיכה למטה לרמז שתחפשט ותומשך הארת והמשכת גילוי אלקותו ית' למטה מטה עד שאפי' בחי' עשי' יהי' כולו קדש לה", עכ"ל.

שמואל יוסף צירקין

ג. בלקו"ש חלק ט"ז, פ' יתרו (א) על הפסוק, וישמע יתרו שפירש"י - מה שמועה שמע ובא, קרי"ס ומלחמת עמלק, ומדייק דלכאו"ה לא בפסוק עצמו איתא מה ששמע דהיינו המשך הכתוב שם, "את כל אשר עשה... כי הוציא" ומתרץ שהדיוק הוא בה"בא", דזה ששמע את כל אשר עשה גרם שיגייר את עצמו, אבל מה גרם שיבא, זה קרי"ס ומלחמת עמלק, דמצד הגיור הי' יכול לישאר במדין, ומה גרם שיצא מהגדלות שלו, זה מלחמת עמלק בצירוף עם קרי"ס.

ושם בהערה 75 "ומוכרח הוא מזה שרש"י בחר בהגירסא שבמכילתא "ובא" ולא כבזבחים "ובא ונתגייר" (דאז הקושיא למה פירש"י הלא פ' הכתוב במקומה עומדת) ולא כבידושלמי "מה שמועה שמע" (ותו לא) ועפ"ז מתורץ גם בדרך הפשט דפירש"י.

ובהערה 5 "הכרחו של רש"י - ע"ד הפשט - לפרש שדוקא ב' ענינים אלו "שמע ובא" דאה לקו"ש חי"א ע' 77 הערה 32.

והנה בלקו"ש חי"א שם זה לשונו - , דמוכרח לומר שבשאלת רש"י "מה שמועה שמע ובא" הדיוק הוא ב"ובא" כי הרי מפנ"ש בקרא השמועות ששמע "את כל...". וגם מוסיף "כי הוציא ה'" את ישראל ממצרים" ופירש"י "זו גדולה על כולם - אלא שהשאלה היא מה גרם ביאתו, דאם יצי"מ הי' הגורם הי' בא תיכף אחר יצי"מ (...). וע"ז מבאר רש"י קרי"ס ומלחמת עמלק.

ולכאו"ה עדיין צ"ע ב' דברים: א' מנין שדוקא ב' דברים אלו, לכאורה צריך צירוף כל הדברים, מן, באר, את כל אשר עשה? ב' דשם בחט"ז מסביר כ"ק אד"ש למה ב' דברים אלו גרמו לביאתו, דהיינו מה המיוחד באלו דוקא, ואינו מסביר זאת ע"ד הפשט בחי"א?

והנה על קושיא הא' נראה לומר דלרש"י עפ"י פשט"מ אין שום הכרח שבא על כל הדברים אלא על מלחמת עמלק כי בא אחריו וא"כ קשה להבין חמש למקרא הלא רש"י פ' ב"אשר הוציא" זו גדולה על כולם (ומוכרח לפרש כך - דאל"כ למה ייחדו הכתוב) ואם קרי"ס גדולה כ"כ ועכ"ז לא בא (פ' לא הי' יכול לגרום שיתרו יבא), אין מלחמת עמלק שהוא נכלל באת כל אשר עשה גרם טיבוא, אלא דצ"ל דעפ"י פשט"מ יש הכרח בה'

דברים יציאת מצרים דגדולה על כולם (ואיך זו לבד מספיק דלא בא מיד אחריו) בצירוף עם מלחמת עמלק.

ויש מוענים שקרי"ס לא זו אשר הוציא, אבל ברור שזו כוונת כ"ק אד"ש בהערה שם (חי"א כנ"ל).

ויש לבאר בב' ראיות א) שאם קרי"ס לא זו אשר הוציא, א"כ רש"י צריך לכלול אותו בפ"י על "את כל אשר עשה" שפ"י בירידת המן ובבאר ובעמלק אלא דמנכרח לומר שהוא מה ש"גדולה על כולם" - אשר הוציא ועוד שהלאה פ"י רש"י "על כל הטובה" טובת המן והבאר והתורה, ועל כנולן אשר הצילנו מיד מצרים עד יכסיו ל: הי' עבד יכול לברוח ממצרים שהיתה הארץ מסוגרת, ואלו יצאו ס' רבוא.

ולכאן במה היתה הארץ מסוגרת בפשטת מצ"א הי' ים, ואלו יצאו ששיט רבוא דרך ים, וזה על כולם. ואח"כ מצאתי שהגו"א פ"י עד"ז.

ועל קושיא הב' יש להוסיף דגם הלאה פ"י רש"י את כל התלאה, "שעל הים ושל עמלק" ולמה סיפר יו את כל התלאה פ"י רש"י קודם בד"ה ויספר משה לחזתנו "למשוך לבו ויקרבו לתורה" למה דוקא בב' דברים אלו הי' מושך את לבו, וקרי"ס מובי בפשטות כנ"ל, שעד יכסיו עבד וכו', אבל מלחמת עמלק במה הי' גדול כ"כ עפ"י פשט"מ, שבעד זה בא, ועי' ז' ימשוך משה את לבו לתורה?

הת' יוסף יצחק כהן

יג. בגליון מ נשארתי בשאלה בנוגע לפרש"י וישמע יתרו מה שמועה שמע ובא קרי"ס ומלחמה עמלק שצריכים להביך בנוגע למלחמה עמלק מה הי' הגדלות כ"כ עד שבעד זה בא יתרו ועי"ז ימשוך משה את לבו לתורה. יעוי"ש.

אולם אח"כ מצאתי בספר דבק טוב ביאור ע"ז שלכאו" מחאים עם פשט"מ שכתב שם: "...א"נ לשוך וישמע משמע שמועה רחוקה או שמועה שהיא גדולה בהפלגה שעם שיוצא מעבודת פרך יהרוג אומה מלומדי מלחמה ויודעים כשופים ואצטרבלוגיך כפרש"י...

יעוי"ש באריכות.

ולכאו" כוונתו לפרש"י ד"ה בחר לנו אנשים (שמות יז, ט) ... שיודעין לבטל כשפים לפי שבני עמלק מכשפים היו. וכן בד"ה עד בא השמש (יז, יב) ... שהיו עמלקים מחשבים את השעות באיצטרולוגיא"ה באיזו שעה הם נוצחים והעמיד להם משה חמה וערבב את השעות. וא"כ כבר ביאר רג"י החידוש והמעלה של מלחמת ע"פ פטש"מ.

ויש להוסיף בזה בד"א דלכאו" קשה על הביאור של הדבק טוב דאי מצד הא הרי יש כבר הענין דעשר מכות במצרים [עייך בפ' וארא ז, יא-יב וכב ועוד]. דהיינו שגם במצרים הי' הענין דכשפים וגברו ע"ז וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מה הי' מעלת מלחמת עמלק.

וי"ל הביאור בזה שבמצרים הרי כל הענין נעשה ע"י הקב"ה. וזהו הטעם והסיבה למה נתגייר יתרו אבל איך זה טעם וסיבה על "מה שמועה שמע ובא" כדיוק. כ"ק אד"ש בלקו"ש חט"ז יתרו א". משא"כ מלחמת עמלק דהי' שם ענין דבחר לנו אנשים דנעשה ע"י ישראל זה פעל שיתרו יבא אצל בני ישראל וזהו מה שמועה שמע ובא קרי"ס ומלחמת עמלק.

ועפי"ז יומתק דיוק לטונו של הדבק טוב ... עם היוצא מעבודת פרך יהרוג כו' - הדיוק על העם ודו"ק.

א' מהתמימים

עבודת הצדיקים

ח. בלקו"ש חי"א ע' 74, מקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ס"א) וז"ל: "בשייכות להכתוב בפרשתנו: "ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם", אמרז"ל: "גנאי הוא למשה ושישים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'". וצריך להבין מהו הפי"שלא אמרו ברוך וכו'" – הרי משה ובני"אמרו שירה לה' אחר הנס דקרי"ס? עכ"ל.

בהמשך השיחה מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א: א. שענין "כהן מדין" מראה על גדולתו של יתרו בענין הידיעה וההשגה, והוא הכיר את כל הע"ז ("כהן לע"ז"). דהיינו שהיתה לו ידיעה והשגה בכל הממוצעים שבכל העולמות עד למעלה מעלה. ב. שההכנה למתן-תורה, היא דוקא חיבור התחתון ביותר עם העליון ביותר (יתרון האור שנעשה ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא).

ועפ"ז מתרץ כ"ק אדמו"ר שליט"א את השאלה הנ"ל (שם ס"ז), וז"ל: "זע"פ הנ"ל יבואר מה שארז"ל ש"גנאי הוא למשה ושש"ר שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'": ברוך הוא מלשון המשכה, וכלשון רז"ל "המברך את הגפן" ו"ברוך ה'" פירושו המשכת הוי' (אלוקות). והיינו שהגילוי אור אלקי שע"י שירת (ועבודת) משה ושש"ר, אף שהיא במדריגה נעלית עד מאוד, מכל מקום לא היה זה עדיין באופן של ברוך הוי' גו' מכל האלוקים", היינו בתכלית ההמשכה עד למטה מטה ממש, כי הרי המציאות דלעו"ז לא נתבררה ע"י עבודתם (וכדוגמת עבודת הצדיקים). "עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'", שעל ידו היה הגילוי עליון דאור הוי' בתכלית ושלימות ההמשכה עד ל"התחתון" ביותר, שנתברר בהודאתו – ואז ניתנה התורה, חיבור עליונים ותחתונים". עכ"ל.

המורם מכהנ"ל הוא, שיתרו פעל את הבירור עד להתחתון ביותר. משא"כ בני ישראל שלא פעלו זאת. ולכאורה צלה"ב דענין "גנאי" (גנאי הוא למשה ושש"ר) הוא מלשון גנות וגנוי (לשון שלילי). ומה גנאי יש במשה ושש"ר שלא המשיכו וביררו את המטה מטה (חכ' דקליפא), הרי לכאורה זה בכלל לא היה באפשרותם (דהרי לא השכילו בבחי' החכמה דקליפה)? ומדוע אמרו עליהם רז"ל שגנאי הוא להם?

ואין לתרץ שה"גנאי" הוא בזה שלא אמרו המילים "ברוך הוי' מכל האלוקים", (גם ללא ההבנה בחכמה דקליפה). דמובן שענין האמירה צ"ל כתוצאה מההבנה והשגה, וענין ההשגה הרי לא היה אצל בני ישראל. והנה מצינו חילוק כעין החילוק הנ"ל (שבין יתרו לבין משה ושש"ר) – בין

העבודה דצדיקים לבין העבודה דבע"ת, דהבע"ת מבררים גם את גקה"ט, ואילו הצדיקים מבררים רק את קליפת נוגה. – וההסבר בזה הוא: שאצל הבע"ת הצימאון לאלוקות נובע מהגקה"ט – ולכן מבררים גם את הגקה"ט, ואילו אצל הצדיקים גם ללא הגקה"ט הם פועלים פעולתם (לומדים, מתפללים, עושים מצוות – וכ"ז בכח הקליפת נוגה בלבד) – [ומובן הדוגמה מזה, שיתרו כדוגמת הבע"ת – ולכן מברר גם את התחתון ביותר – ואילו בני ישראל – כדוגמת הצדיקים].

אמנם, ישנם מציאויות שגם הצדיקים פועלים בגקה"ט, וכגון: (דרך מצוותיך – אחרי) שמבררים הגקה"ט ע"י הנסיונות. וכן לקו"ש בכר"כ מקומות וראה גם בשיחה דש"פ משפטים ש.ז. שיכולים לפעול בירור זה ע"י ההתעסקות עם יהודי אחר, וכהנה רבות.

ועפ"ז אפ"ל דכמו שיכולים לברר את המדות דקליפה – הם יכולים גם לברר את החכמה דקליפה, וא"כ הגנאי שהיה למשה ושש"ר הוא בזה שלו ביררו את החכמה דקליפה.

ויומתק כ"ז ע"פ מ"ש שם בהשיחה (ס"ז הנ"ל): "כי הרי המציאות בלעו"ז לא נתבררה ע"י עבודתם (וכדוגמת עבודת הצדיקים)", "ז"א שע"י עבודת הצדיקים אפשר אכן לברר את המציאות דלעו"ז (ויש להוסיף בזה, ואכ"מ).

הת' שגיא הר"שפר

תות"ל כפר חב"ד

הערות התמימים ואנ"ש - קרח -

נתינת התורה ע"י הקדמת יתרו

ג. בלקו"ש חי"א יתרו (א) מובא המאמר רז"ל גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ד" וממשיך בהקדים מ"ש בזהר דעד שלא בא יתרו והודה להקב"ה לא ניתנה התורה לישראל, וכשבא יתרו ואמר ברוך ד' . . עי"ז פעל דאסתלק יקרא דקוב"ה ביקרי עילא ותתא ולבתר יהב אורייתא בשלימו, ונשאלת השאלה שאיך יתכן שכל מעלתו בקודש של משה ואהרן ושש"ר מישראל לא הי' מספיק עדיין שתנתן התורה לישראל, ולא זכו לה אלא לאחר שיתרו הודה להקב"ה ואמר כי גדול ד' מכל אלוקים.

ומבאר (עכ"פ בקיצור) עפי"ז שיתרו הי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, יובן שדווקא ע"י הודאתו ניתנה התורה, דכאשר יתרו שהי' חכם גדול בהחכמה דלעו"ז בא ללמוד תורה ואמר כי גדול ד', נעשה ע"י זה בירור בחכמה דלעו"ז עד שנתהפכה לחכמה דקדושה . . לכן דווקא הודאתו של יתרו, מכיון שהמשיכה יתרון אור בחכמה דקדושה היא שפעלה את הענין דנתינת התורה למטה . . וע"פ הנ"ל יבואר מה שארז"ל שגנאי הוא למשה ושש"ר שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ד' . . שהגילוי אור אלקי שע"י שירת משה ושש"ר אף שהוא במדרגה נעלית עד מאוד, מ"מ, לא הי' זה עדיין באופן של ברוך הוי' מכל האלוקים, היינו בתחלת ההמשכה עד למטה מטה ממש, כי הרי המציאות דלעו"ז לא נתבררה על ידי עבודתם, עד שבא יתרו ואמר ברוך ד', שעל ידו הי' הגילוי עליון דאור הוי' בתכלית ושלמות ההמשכה עד להתחתון ביותר שנתברר בהודאתו, ואז ניתנה התורה. ע"כ תוכן השיחה.

ולכאורה מתעוררת כאן שאלה פשוטה עפי"י הביאור הנ"ל שלא הי' באפשריות וביכולת (וזכות מספקת) דמשה ושש"ר לגרום את נתינת התורה, ודווקא יתרו הוא שהביא למ"ת, א"כ מהו הגנאי בזה, הלא אין להאשים אותם, ואין לכנות זאת בגדר דגנאי וחרפה כלשון הרגיל.

הערות התמימים ואנ"ש - קרח -

ואולי יש לבאר זאת בדרך-אפשר, מהא דמובא בלקו"ש
"חכ"ג בהעלותך (א) (בענין אחר לגמרי), וכפי הכלל שד"ת עניים...
ועשירים... כתוב ברש"י: ולמה לא פתח בזו מנפי שהיא גנותן
של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו
אלא פסח זה בלבד, עכ"ל.

וגם כאן שואל כ"ק אד"ש, מהו הגנאי, הלא מצוה זו
(דקרבן פסח) חלה דווקא בביאתם לארץ, ולא נתחייבו במדבר
אלא פסח אחד בלבד שהקריבו ע"פ הדיבור. והביאור בזה,
שמצוה זו אף שתלוי בביאתם לארץ (שעוד לא הגיעו למצב זה),
בכל זאת אין זה כשאר מצוות התלויות בביאתם לארץ שעצם
חובתם אפשרית רק כשבאים לארץ, ואילו הקרבת קרבן פסח
אפשרית גם במדבר, אלא שהקב"ה לא חייב זאת למעשה עד
ביאת ישראל לארץ, וכמו שרואים שכאשר מספר קטן מבני
ביקשו וטענו למה נגרע, נענה הקב"ה, ואפשר להם להקריב
את הקרבן, עאכ"כ אילו היו כל ישראל מבקשים מהקב"ה
ומביעים את רצונם להקריב את קרבן פסח, בודאי היו יכולים
לבצע זאת. ע"כ תוכן השיחה.

וי"ל זה גם בנוגע לענינו (פרי יתרו), שאף שבמציאות לא
הי' ביכולת משה ושש"ר לגרום ולהביא למ"ת, עכ"ז מצד רצונם
ותשוקתם (ובפרט אחר ספירת מ"ט יום לקבלת התורה -
לקו"ש ח"ד חגה"ש), היו צריכים להשתדל ולהראות איזה מעשה
גלוי ונוסף (באיזה אופן שיהי') שהם רוצים, תובעים ומחכים
לגילוי דקבלת התורה תיכף ומיד. ז. א. אף לפני ביאת יתרו
והודאתו, ועכ"פ לכה"פ היו יכולים רק לבטא שפתיים ולומר
ברוך ד' (גם בלי בקשות נוספים), ואנו רואים שג"ז לא הטריחו
לומר (ראה לקו"ש חט"ו וירא (ג) ע"ד המעלה לברך ולהודות
להקב"ה אף בכפי' ובע"כ, ואף בלי הרצון האמיתי של היהודי
המברך ובל"א כאטש ער האלט ניט ביי זואס ער זאגט). ועוד
אולי י"ל, שאם היו מורים איזה רגש ושמחה לקבלת התורה (אף
שכנ"ל, זה לא היה ביכולתם), היו יכולים לגרום לקבלת התורה
אף בלי עזרת יתרו, וצע"ק.

הערות התמימים ואנ"ש - קרח -

ועוד ביאור כעין זה בענין אחר לגמרי (ראה לקו"ש ח"ב חגה"ש) ע"ד הסיפור בגמ' (יומא לה, ב), הלל מחייב עניים וראב"ח מחייב עשירים, עיין שם באריכות, ואכ"מ.

(וי"ל דיש קצת שייכות בין שני העניינים המוזכרים לעיל (פרי יתרו - פ"ר בעלותך), דבשניהם מדובר בבניי במצב של קץ נסיעתם במדבר, והתחלת ביאתם לארץ).

ועוד יותר מזה, שאפילו את"ל שגם זה (מצד תשוקתם ושאיתם לקבלת התורה, היו צריכים, לכאורה, להראות איזה מעשה גלוי, ועכ"פ לומר המילים „ברוך ד", בתקווה שבזכות זה יגרמו לקבלת התורה) לא הי' באחריותם, ולא הי' נתבע מהם לעשות כך גם עפ"י „לפנים משורת הדין", וגם ידעו שלא יצליחו, ולכך לא עלה בדעתם כלל לומר ברוך ד', ז. א. במלים אחרות אז אויך דעם האט זיך נישט געמאנט פון זיי, ווייל זיי וואלטן סיי ווי ניט געקענט אדורך פירן און בריינגן צו קבלת התורה, אויך דורך אזא הנהגה.

אעפ"כ י"ל - בד"א - ע"ד מה שנתבאר בלקו"ש חכ"ה, בשיחה לפרי נח (א) אודות הפלוגתא בין ר' יהודה ור' יצחק (בזהר פרשתינו) ע"ד הנהגת נח וחסרונו וגבי משה רבינו וזה"ל (בקיצור נמרץ): ר' יצחק קומט נאר האווארנען אז עז זאל ניט ארויסקומן א תקלה ח"ו אין א שפעטערדיקן דור מיינענדיק אז ס'איז ניט קיין חסרון אויב מ'איז ניט מתפלל פאר אנשי הדור, דעריבער זאגט ר' יצחק אז מען מוז דרשנען אז די זאך פאר זיך איז א ענין של גנאי כאטש אז ביי נח גופא האט ניט געקענט זיין באופן אחר... ובמילא פירט מען זיך אין אנדערע דורות אין א אופן אז מען איז יע מתפלל על אנשי הדור, איז דאס גופא מתקן דאס וואס נח האט בפועל ניט געטאן, אע"פ אז בדורו האט ער דאס ניט געקענט דורכפירן, ע"כ תוכנו בהנוגע לענינו (ועי' שם הביאור ביתר אריכות).

ובנדו"ד י"ל, שהגנאי של משה ושש"ר, לא הי' בהם גופא (ולא הי' על מה להאשים אותם כלל, מכיון שבהשגחה עליונה

הערות התמימים ואנ"ש - קרח -

לא היה אף אחד מישראל שהכיר ועבד כל ע"ז שבעולם, ואף אחד לא הגיע למדריגה ירודה ונמוכה כיתרו, ולכן לא היה האפשרות לאף אחד (חוץ מיתרו) להפוך חכמה דסט"א ולעו"ז לחכמה דקדושה (- כסגנון לשון השיחה), (י"ל - במאמר המוסגר - דזהו בדקות כעין המעלה דרוב שנים יודיעו חכמה, לקו"ש ח"ז אחרי (א), שנער, אפי' יהי חכם גדול, מ"מ יחסר אצלו מעלה זו מצד העדר נסיונותיו וכו', ואין זה תלוי בו כלל להיות יותר מבוגר, אלא הכל בעתו ובזמנו), אלא, הגנאי הוא בעצם הענין, שאנו בכ"י ביחד עם נשיאינו אין באפשרותנו לגרום ולהביא לקבלת התורה, על-אף שאי"ז מצידנו, אלא מצד שכך הטביע הקב"ה בעולם שצריכים את יתרו ע"מ להגיע למטרת בריאתנו - קבלת התורה ומצוות.

ז. א. שהגנאי הוא במציאות זו גופא, ולא מצד העדר עבודתנו וזכותינו. ואם כנים דברים אלו, יוצא, שפירוש המלה „גנאי“ (עכ"פ כאן) הוא כעין הפירוש של חבל (וכמאמר רז"ל חבל על דאבדין ולא משתכחין).

הרב דוד שרגא פאלטער
ברוקלין, נ. י.

הערות התמימים ואנ"ש לוד גליון פח

בירורו של יתרו

הת' שמעיה יהודא לייב שי' מרינובסקי
תלמיד בישיבה

א.

במאמר ד"ה "וישמע יתרו" תשמ"ה¹ אומר הרבי וז"ל: "וזהו גם מה שפרש"י² מה שמועה שמע ובא קרי"ס כו', היינו דהודאת יתרו באה ע"י קריעת ים סוף. כי גם ענין קרי"ס תוכנו הוא קריעת ובקיעת כל הצמצומים כו' . . שאז נבקעו כל הצמצומים והמסכים והפרסאות גם אלו שלמעלה מן הצמצום . . וזה פעל שגם יתרו, חכ' דקליפה שהוא תכלית הישות המעלים ומסתיר כו', גם הוא נהפך לאור כו'".

ומכאן משמע, דהגילוי דקרי"ס קריעת ובקיעת כל הצמצומים (עד למעלת אוא"ס כמבואר בהמאמר שם) פעל על יתרו - חכמה דקליפה - שנהפך לאור, שזה גרם לאח"ז הגילוי דמתן תורה³ ע"ד יתרון האור מן החושך.

¹ התוועדיות תשמ"ה חלק ב' עמוד 1185.

² שמות יח, א.

³ כמוסבר שם בעמוד 1186 קטע המתחיל "וזהו".

ב.

והנה בלקו"ש¹ כותב כ"ק אדמו"ר (בנוגע לכך שלא הספיק ליתרו ענין קרי"ס והיה צריך לשמוע גם על מלחמת עמלק): "ומטעם זה שהלעו"ז לא נברר עדיין בקרי"ס, הי' אפשר להיות שיבוא עמלק להלחם עם בני"י. דלכאו', מאחר שהגילוי אור דקרי"ס נמשך (למעלה) בכל המדריגות. . ואיך ייתכן שלאחר כ"ז יבוא עמלק להלחם עם בני"י? אלא שהענין הוא כנ"ל: מאחר שהמציאות עצמה דלעו"ז לא נתבררה עדיין בקרי"ס. . במילא ויבוא עמלק וילחם עם ישראל. ובזה מבואר שלא ניתנה התורה (מצד ההכנה דבקרי"ס וגם לא מצד מעלתם וקדושתם של משה ובני"י עצמם) עד שבא יתרו והודה ש"גדול ה' מכל האלקים", כי דווקא בו וע"י נעשה הכירור והזיכור של ה"סכלות" דלעו"ז ונעשה ה"יתרון" בחכמה דקדושה – והתחברות זו דהתחתון ביותר עם העליון ביותר הוא הכנה למתן תורה".

ומכ"ז מובן דקרי"ס לא הפך מהות הקליפה לקדושה, עד שהיה צריך להיות מלחמת עמלק ובה ראה "יתרו" שהגילוי דקרי"ס לא פעל על עצם הלעו"ז, וזה גרם לו שבא והודה.

ומהמאמר דלעיל משמע, דקרי"ס הי' בקיעת כל הצמצום שזה פעל על יתרו שנהפך לקדושה היינו:
א. הוא פעולה דהגילוי דקרי"ס.
ב. יתרו נהפך מפני גילוי זה.

ובהשיחה הנ"ל כותב: "(מאחר שהמציאות עצמה דלעו"ז לא נתבררה עדיין בקרי"ס, [אלא שבאותה שעה היתה השבירה והביטול בהתפשטותה

¹ חלק י"א עמוד 76.

וכוחותי של הקליפה (בהשפעתה באו"ה). אבל עצם הקליפה נשאר בהתנגדות לאלוקות, ובהמאמר הנ"ל: "וזה פעל גם על יתרו חכמה דקליפה שהוא תכלית הישות המעלים והמסתיר כו' גם הוא נהפך לאור כו". וצ"ע.

ג.

בלקו"ש חי"ב' נדפס מכ"ק אדמו"ר וז"ל: ". . . ומה דשאלנא קדמיכון, מהו החילוק במדרי' הגילוי דיצי"מ וקרי"ס – מבואר הענין בד"ה וספרתם לכם, תער"ג ובאשר אינו מצוי – העתקתי בזה השיך לנדו"ז. וז"ל "המניח" את המאמר (כתי"ק לא מצאתי, ואולי גם לא נכתב מעיקרא): ביצי"מ עיקר הגילוי מבחינת מל' . . . בקי"ס הי' עיקר הגילוי מבחי' ז"א כו' היד הגדולה בחי' ז"א"².

וצריך ביאור בזה דבמאמר הנ"ל איתא דקרי"ס הי' בקיעת כל הצמצומים וכו'.

ואשמח לראות דעת הקוראים בזה.

¹ עמוד 164.

² להעיר מס' הליקוטים לאדמו"ר הצ"צ אות ק' – ר' ע' רנ"ט, ע' קרי"ס בענין "התגלות אצילות בבריאה": והנה קי"ס זהו ג"כ התגלות אצי' בבריאה, כי ים זהו המל' כמו שהיא באצי' למעלה מהפרסא שבין אצילות לבריאה וארץ היינו כמו שבוקעת המסך ונעשי' מקור לבריאה, וענין קי"ס שהים נעשה יבשה, היינו התגלות האצי' ממש בבריאה...", דגם כאן משמע על גילוי אחר, וצריך ביאור בענין זה גם על הכתוב דתער"ג הנ"ל.

מה שלא ניתנה תורה ע"י ישראל

ה. בלקו"ש חי"א פרשת יתרו (א) מבאר כ"ק אד"ש מארז"ל "גנאי הוא למשה ושישים רבוא ישראל שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך וכו'", דוקא עי"ז נפעל "אסתלק קוב"ה ביקרי' עילא ותתא ולבתר יהב אורייתא בשלימו", דדוקא ע"י יתרו שפעל יתרון האור מתוך החשך, שהפך חכמה דלעו"ז (שהי' מכיר בכל ע"ז שבעולם) לחכמה דקדושה, ובירור זה היווה הכנה למ"ת, עש"ב.

ולכאורה צלה"ב דא"כ מהו הגנאי לישראל בדבר שעד שלא בא יתרו, כו'- הרי זה לא הי' בכוחם בפשטות, משום דלא עבדו ע"ז באופן כזה כו'?

ואפשר לומר דבאמת אין הגנאי במה שלא זכו שע"י עבודתם תינתן התורה, כמו שמדייק כ"ק אד"ש "מה שמועה שמע ובא, קרי"ס ומלחמת עמלק". דגם בקרי"ס לא הי' הבירור דלעו"ז, דהמצרים נתבטלו (— טבעו) ולא שנתבררו, ולכן דוקא ע"י יתרו הי' אפשר לקבל התורה כנ"ל.

ובהערה 33: "ועד"ז י"ל באופן אחר קצת: מלחמת עמלק גרמה חלישות בחשיבות וכבוד ישראל לעיני העמים [דהרי עד אז "נבהלו אלופי אדום וגו' נמוגו כל יושבי כנען"] וכדחז"ל עה"פ אשר קרך משל לאמבטיא וכו'...". וא"כ י"ל שהגנאי באמת הי' שנחלשו בעיני העמים עד שהיו צריכים שיבוא יתרו כהן מדין, כמ"ש בהמשך בהערה שם עיי"ש, שיחזיר להם את כבודם.

הת' משה ביטון
תות"ל כפ"ח

לקוטי שיחות

”היש הי בקרבנו אם אין”

אוצר החכמה

הת' דב קוק

תלמיד בישיבה

בלקו"ש חי"א בשיחה א' לפר' יתרו (עמ' 74), מביא כ"ק אדמו"ר את דברי הגמרא בסנהדרין (דף צב ע"א) על הפסוק "ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם, גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'". ומקשה כ"ק אדמו"ר ע"ז דלכאורה מה הפירוש שלא אמרו ברוך וכו', הרי משה ובנ"י אמרו שירה לה' אחר הנס. ומסביר ע"ז כ"ק אדמו"ר, ובהקדים מ"ש בזהר שעד שלא בא יתרו והודה להקב"ה לא ניתנה התורה לישראל. ושואל ע"כ איך יתכן שכל מעלתם של משה ואהרון ושש"ד מישראל לא הספיקה, ודוקא כשבא יתרו ניתנה תורה.

ומסביר (בקיצור הדברים) שמה שנאמר כהן מדין, הפירוש (לפי פירוש ב') הוא שהיה כומר לע"ז, שהיה מכיר בכל ע"ז. ובפירוש מכיר בכל ע"ז, היינו, שהיתה לו ידיעה והשגה בכל הממוצעים שבכל העולמות עד למעלה מעלה, ורק משום שהיה כהן מדין טעה והכיר בהם בממוצעים שיש להם כוח ושלטון, ומזה מובן גודל מעלתו השכלית של יתרו, והיינו שיתרו היה חכמה דלעו"ז, ולכן דוקא ע"ז שהחכמה דלעו"ז נהפך לחכמה דקדושה נעשה יתרון אור בקדושה (יתרון החכמה מן הסכלות) וזה פעל את נתינת התורה למטה, שהיו צריכים לזה (לנתינת התורה למטה) המשכה ממקום נעלה ביותר, שזה נמשך (האור הנעלה) ע"י שחכמה דלעו"ז נהפך לחכמה דקדושה.

וממשיך כ"ק אדמו"ר ואומר, שלהכנה הזאת יש יתרון על ההכנה שהיתה

ע"י קרי"ס, שבקרי"ס התברר רק התחתון שבקדושה ולא התחתון שבלעו"ז ולכן יכל להיות ויבוא עמלק, ודוקא ע"י שיתרו הודה התברר התחתון שבלעו"ז. ועפי"ז יובן גם מה שרש"י אומר "מה שמועה שמע ובא קרי"ס ומלחמת עמלק, שלכאורה קשה מדוע דוקא ב' דברים אלו, ומדוע הלשון מלחמת עמלק ולא הצלת ישראל. ועפ"ז יובן, ששמע את החיבור עליונים ותחתונים שנעשה ע"י קרי"ס, ומלחמת עמלק שראה שהבירור דקרי"ס לא היה מספיק, ולכן בא לתקן ולהשלים את הבירור דלעו"ז. ע"כ תוכן השיחה.

והנה רש"י בפרק י"ז פסוק ח' (פרשת בשלח) אומר על הפסוק ויבוא עמלק "סמך פרשה זו ומקרא זה לומר תמיד אני ביניהם ומזומן לכל צרכים ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים לי", והיינו שעמלק הגיע רק מחמת שישראל שאלו היש ה' בקרבנו אם אין, וא"כ קשה דלפי ביאור הנ"ל בשיחה שעמלק הגיע משום שעדיין לא היה מבורר – משום שחכמה דלעו"ז לא היתה מבוררת – א"כ, מה הקשר לבנ"י, הרי הם לא יכלו לברר את החכמה דלעו"ז, כי זה החכמה עצמה צריכה לברר (כמו יתרו עצמו). וכן קשה שגם אחרי הביאור הנ"ל בשיחה עדיין קשה, מדוע זה גנאי למשה ולישראל שלא אמרו ברוך, והרי נכון שדוקא יתרו פעל את הענינים אבל זה לא תלוי בבנ"י (כנ"ל).

ואפ"ל בדרך אפשר, שדוקא ע"י בנ"י נתגלה הרע של עמלק. דהיינו, שאמנם עמלק מצד עצמו הם רע אבל זה יכול להיות רע הנעלם שמישהו צריך לעורר את זה בשביל שיתגלה הרע. ולכן אם ישראל לא היו אומרים "היש ה' בקרבנו אם אין" לא היו מגלים את הרע הנעלם – עמלק, ויכול להיות שהיה מ"ת גם בלי יתרו, או שיתרו לא היה צריך לומר לגלות, ומספיק שבמחשבה מודה לקב"ה ומדוע היה צריך דוקא "ויאמר" על מנת לגלות. אלא זהו משום שע"י שבנ"י אמרו "היש ה' בקרבנו אם אין" גילו את הרע הנעלם, וא"כ לא יכל להיות מ"ת, ויתרו היה צריך לבוא ולומר בגילוי שמודה לחכמה דקדושה, ואז יכל להיות מ"ת.

וע"ד מה שבאר הצ"צ בענין דלשון הרע הורגת שלשה, וביאר שמדוע

הורגת גם את זה שמספרים עליו, כיון שע"י שמדברים עליו מגלים את הרע שבו.

הרב יעקב

וא"כ מהג"ל רואים שע"י דיבור מגלים את עומק הרע, וא"כ גם לגבי עמלק אם ישראל לא היו אומרים "היש ה' בקרבנו אם אין", לא היה מתגלה הרע של עמלק, ולכן דוקא בגלל זה בא עמלק, וא"כ מובן מדוע הוא גנאי למשה וישראל, ואתי שפיר.

הרב יעקב

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון עת"ר (תשנ"ד)

גנאי הוא למשה ושש"ר שלא אמרו ברוך

הת' נחום יתזקאל זאייאנץ
-תלמיד בישיבה-

מבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בלקו"ש ח"י"א שיחה אי לפי יתרו שמה שאמרו רז"ל "גנאי הוא למשה וש"ר שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה"י וכן מה שכתוב בזהר שרק כשיתרו הגיע ה"י יכול להיות מ"ת ע"י אמירתו ברוך ה' אין זה משום שמה וש"ר לא עשו חכמה לזה אלא שכל ההכנות שלחם ה"י בדרגות בקדושה גופא מתמדריגות חכי נעליות עד חכי פחותות אבל הכל בקדושה גופא, והיות שכל הענין דמ"ת זה חיבור עליונים ותחתונים בתכלית השלימות משו"ח ה"י יכול להיות מ"ת דווקא ע"י יתרו שה"י חכם בענינים דלעו"ז שהרי חכיר כל העו"ז שבעולם שזה מגיע ע"י חכמה דווקא (כדמצויין

שם על הרמב"ם בחלי ע"ז בהתחלטה) וכשרצה עכ"ז אח"ז ללמוד תורה זהו ההכנה הכי מתאימה להענין של מ"ת שהוא חיבור עליונים עם תחתונים בדרגה הכי נמוכה.

ולכאורה לפי"ז ק"ק הלשון של רז"ל גנאי הוא למשה הרי לכאורה אצל משה לא היי שייך שיברך (מלשון ברוך) שם הי בדרגות הכי תחתונות כיון שלא היי לו שייכות עם ענינים אלו וא"כ למה אומרים שזה גנאי למשה.

ואולי יש לבאר זה ע"ד המבואר בלקו"ש חכ"ה שיחה אי לפי נח שמבאר שם למה אומרים "ויש דורשים אותו (נח) לגנאי" שלכאורה אם אפשר לשבח למה צריכים לדרוש לגנאי, הרי אפילו בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב אלא שהביאור הוא שנח עצמו רוצה שידרשו את זה לגנאי. דהיינו שבאמת אצל נח עצמו זה לא נחשב לחסרון מה שלא התפלל על דורו כיון שלא היי שייך אז הענין של זכות אבות, אלא שעם התורה לא היי כותב ע"ז שום דבר אז היו חושבים שכך מתאים ההנהגה של צדיק ובמילא היי יוצא חסרון בנח עצמו, כיון שלפועל נלמד ממנו הנהגה כזו גם בזמן שכבר כן שייך הענין של תפילה על כלל ישראל כשיש הענין של זכות אבות, ומשו"ה נח עצמו רוצה שידרשו לאחרים שהנהגה כזו הוא גנאי אע"פ שאצל נח עצמו זה לא נחשב לגנאי.

28/07/2018nחח

איצור החכמה

וא"כ אולי גם אפשר לומר כן בענינינו שבאמת אצל משה עצמו זה לא נחשב לחסרון כיון שאצלו זה לא היי שייך ענין של בירור בהדרגות הכי תחתונים, אלא שזה בא לומר לדורות שלאח"ז (ובפרט לדור השביעי כפשוטו) שכיון שאז שייך ומוכרח הענין של בירור ודירה בתחתונים באופן הכי נעלה צריכים להתעסק בזה ולא ללמוד מזמנו של משה שאז לא היי שייך ענין זה ואם ילמדו ממנו אז באמת יהיי גנאי למשה שכזה דבר יצא ממנו, ומשו"ה אומרים לנו שגנאי הוא למשה שלא אמר ברוך הי שזה ההוראה (היות שאצלו לא היי החסרון) ברורה לנו שצריכים להתעסק באופן הכי נפלא בהענין שהדברים הכי תחתונים יהיו כלי לאלוקות ומצד ענינם הם.

השייכות דיתרו למ"ת

הת' משה דובער סילמאן

שליח בישיבה

בלקו"ש חי"א פ' יתרו (שיחה א) שואל כ"ק אדמו"ר מה"מ, עמ"ש הזהר דעד שלא בא יתרו והודה להקב"ה לא ניתנה התורה לישראל, דלכאורה איך יתכן שכל מעלתם של משה ואהרן ושש"ר דישראל - קודם שבא יתרו - לא הי' מספיק עדיין שתינתן התורה לישראל. ומסביר שא' מהפירושים בכהן מדין הוא - כהן לע"ז כמו שרש"י כ' שהי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, שהי' לו ידיעה והשגה בכל הממוצעים שבכל העולמות (הכוכבים והמזלות והמלאכים), נמצא דכאשר בא יתרו ללמוד תורה נעשה עי"ז בירור בחכמה דלעו"ז עד שנהפכה לחכמה דקדושה ובמילא נתוסף ממנה (מן השכלות) יתרון אור בחכמה דקדושה, וזהו ענין של מ"ת שנעשה התחברות המעלה והמטה "התחתונים יעלו לעליונים וכו'" ולכן ה"ז הכנה למ"ת - הבירור של התחתון ביותר.

וזהו המעלה של הכנה זו על הכנה של קרי"ס דאע"פ שע"י קרי"ס נעשה החיבור של העליון ותחתון בכל העולמות מ"מ בחיבור זה הי' רק עם "התחתון" שבדרגות הקדושה גופא אבל לא הגיע להתחתון שבלעו"ז, ולכן הי' אפשר שאחרי קרי"ס יבוא עמלק להלחם עם בני"י מאחר שהמציאות עצמה דלעו"ז לא נתבררה עדיין.

ובזה מבואר למה לא ניתנה התורה עד שבא יתרו, מכיון שהוא פעל שלימות הבירור - ענין דמ"ת.

וממשיך שעפ"י כהנ"ל יוכן (ב"ינה של תורה") מ"ש רש"י "מה שמועה שמע ובא - קרי"ס ומלחמת עמלק", דוקא ב' ענינים אלו - "קרי"ס" (החיבור דהעליון והתחתון) "ומלחמת עמלק" דמוכיח דהחיבור עדיין אינו בשלימותו, ולכן בא (יתרו) "והודה להקב"ה כו'" לתקן ולהשלים את החיבור, ומובן ג"כ הדיוק שדוקא שמועת "מלחמת עמלק" היא שהביאה את יתרו ולא הניצחון במלחמה זו.

ובלקו"ש חט"ז שיחה לפ' יתרו (א) מביא הרבי שאלת רש"י "וישמע יתרו כהן מדין" מה שמועה שמע ובא, ומתרץ רש"י מלחמת עמלק וקרי"ס, והקשה ע"ז, דלכאורה הרי זה מפורש באותו הפסוק עצמו "את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים", ומסביר בהשיחה שיתרו הי' כהן לע"ז והי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, וע"ז מדגיש הפסוק "וישמע יתרו כהן מדין" (שלכאורה היתור "כהן מדין" הוא בסתירה לשבחו של יתרו, אלא שבזה בא להדגיש) שהוא הי' תכלית השלימות דחכמה דלעו"ז - ומ"מ הוא שמע, ובא, ונתגייר והפך את שכל דלעו"ז לשכל דקדושה, והיות שביאת יתרו הי' הכנה למ"ת שענינה (של מ"ת) הוא שתחתונים יעלו לעליונים, מובן שכן הי' לגבי יתרו בעבודת עצמו - שהוא יצא מהמדידות והגבלות שלו, וזהו הדיוק בלשון רש"י "מה שמועה שמע ובא" - הפסוק מדבר מה שהביא את יתרו להתגייר, (את כל אשר עשה אלוקים וגו') אבל שמועות אלו שמע יתרו במדין, והי' יכול להישאר שם להתגייר. אבל שאלת רש"י הוא מה הכריח אותו לבוא דוקא שיצא מהגבלות שלו לבוא למדבר שמם, וע"ז הסביר רש"י "קרי"ס ומלחמת עמלק" - קליפת עמלק הוא ענין של קרירות ומנגד בעיקר-להעבודה שלמעלה מטו"ד - הוא לא יכול לסבול שיצאו מהמדידות והגבלות, וענין מלחמת עמלק הוא, לשבור הקליפה של קרירות (להפוך את זה) להעבודה שלמעלה מטו"ד, וכשיתרו שמע אודות מלחמת עמלק זה הביא אותו לבוא - (שיעשה כעין זה) לצאת מהגבלות שלו לבוא למדבר שמם, להתגייר. (מסביר שם גם ענין קרי"ס אבל אינו נוגע לענינינו).

ולכאורה בהשקפה ראשונה נראה ששתי השיחות הנ"ל סותרים זא"ז בפירש"י על מלחמת עמלק. שהרי לפי השיחה בחי"א זה ששמע אודות מלחמת עמלק (המלחמה עצמה) מורה על ענין שלילי - שהלעו"ז לא נתברר עדיין, (רק שפעל משהו טוב - שיבוא יתרו) וכפי שמדייק שם "שדוקא שמועת מלחמת עמלק היא שהביאו את יתרו ולא הניצחון שישראל במלחמה זו" (שמכיון שהלעו"ז לא התברר, לכן היה אפשר להיות שיבוא עמלק, ובא

יתרו לתקן ולהשלים מה שחסר, החיבור בעליונים ותחתונים ע"י בירור וזיכוך הלעו"ז וכפי שמבואר לעיל).

אבל לפי השיחה בחט"ז, "מלחמת עמלק" (המלחמה עצמה), הוא ענין חיובי, ולא בגלל שחסר איזה דבר, אדרבה זה הי' שבירת הקליפה של קרירות. וכששמע יתרו אודות מלחמה זו, פעל עליו שהוא ג"כ יצא מההגבלות שלו, וכלשונו בהשיחה "האט באווריקט יתרון ער זאל קומען - ובא - ער זאל ארויס פון זיינע הגבלות וכו'".

ובסגנון אחר קצת, לפי השיחה בחי"א, מלחמת עמלק פעל עליו שהוא יבוא ויתקן משהו - וזה פעל נתינת התורה. (אבל עצם הענין של מלחמת עמלק לא היה ענין טוב). אבל לפי השיחה בחט"ז זה פעל עליו בעבודת עצמו (שעצם מלחמת עמלק הוא כן דבר טוב) ובלי קשר למ"ת שבאמת היה יכול להיות - לכאורה - מ"ת בלי ביאת יתרו.

אבל כד דייקת שפיר אין בזה סתירה, כי שתי השיחות באים להדגיש פרטים אחרים בנוגע ביאת יתרו - השיחה בחט"ז מדובר על מה התעורר יתרו לבוא, וזה היה מלחמת עמלק, ובזה גופא בעיקר נצחון המלחמה - שבירת הקליפה, (ולכן לא מדייק שם ב"מלחמת עמלק" - כמו שמדייק בהשיחה השני). והשיחה בחי"א מדובר איך שהי' מצד הכוונה העליונה - "דעד שלא בא יתרו והודה להקב"ה, לא ניתנה התורה לישראל" - למה לא היה יכול להיות מ"ת עד שבא יתרו, וע"ז מתרץ, שזהו משום שהוא פעל שלימות הבירור ועליית התחתונים לעליונים (אבל לא זה היתה כוונת יתרו).

משא"כ בחט"ז, שמדייקים במה שהוא שמע. "און די שמועה... האט באווריקט יתרון ער זאל קומען", שמדברים מה פעל עליו לבוא.

אלא שעדיין קצת קשה שהרי הלשון ברש"י הוא "מה שמועה שמע" שמוכח (שכוונת רש"י הוא) ששמיעתו אודות ב' דברים אלו פעל שיבוא יתרו. ואין כוונת רש"י להסביר מה היה הסיבה

הפנימית בביאתו, שמתאים לכאו' רק לפי מה שכתבנו לפי השיחה בחט"ז.

וי"ל שאה"נ שבחט"ז מדובר - בהפשט ברש"י, משא"כ בחי"א שהלשון שם "והנה ע"פ הנ"ל יוכן (כ"ינה של תורה") מה שכתב רש"י וכו' - בא להסביר פנימיות הענין של ביאת יתרו, אבל לא זהו פשטותם של הדברים.

ארח"ש 24/08/2018

בענין הנ"ל

הת' משה גאלדמאן

תלמיד בישיבה

בלקו"ש חי"א ע' 74 פ' יתרו (שיחה א) מביא כ"ק אדמו"ר, המדרש ד"גנאי הוא למשה ולששים ריבוי שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך", ומקשה דלכאורה הרי אמרו שירת הים? ומכאן זאת ע"פ הזהר שע"י שיתרו בא להתגייר הוא פעל שיהי' מתן תורה. והענין הוא, שיתרו הוא חכמה דלעו"ז, כמש"כ ברש"י שהי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, וכשבא לבנ"י הוא פעל בירור בהחכמה דלעו"ז עד שנתהפך לחכמה דקדושה, שזהו הכנה למ"ת. כי בשעת מ"ת נתבטל הגזירה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים וכו' דהיינו שהעליונים נמשכים ונתאחדים עם התחתונים וכן להיפך שזה לא הי' בשעת קרי"ס, אף דלכאורה הי' התחברות עליון ותחתון שעלמא דאתכסיא נמשך לתוך עדאת"ג וכו', אבל זה הי' רק בדרגות דקדושה, אבל לא בדרגות דלעו"ז. וזה פעל יתרו שחיבר עליון ותחתון גם כלעו"ז, וזהו הפי' גנאי וכו' שלא אמרו ברוך וכו' שהעבודה דישראל לא פעל כזה בירור כלעו"ז, בדוגמת עבודת הצדיקים. ע"כ תוכן השיחה.

ולכאורה צ"ע למה זה גנאי? הרי בירור כזו שייך רק למי שנמצא במדריגה של חכמה דלעו"ז, וישראל היו יותר נעלים מזה, ולכן לא הי' אפשר להם לפעול בירור שכזה.

ואולי י"ל שאה"נ, שבנ"י באמת לא היו מסוגלים לפעול בירור כזו, שהעבודה שלהם היתה, כפי שהרבי אומר בשיחה, בדוגמת עבודת הצדיקים. וידוע מאחז"ל "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד". שהעבודה דצדיקים הוא להמשיך אלוקות בעולם, אור ישר. משא"כ עבודת הבע"ת (ועד"ז גרים) הוא בדרך אור חוזר, לקחת את הלעו"ז ולהפכו לקדושה.

אחז"ל 24/08/2018

וי"ל בזה ש"אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", שאע"פ שהצדיקים אינם מסוגלים להפוך את הלעו"ז לקדושה, שזה שייך רק בבע"ת, שהיו בדרגות התחתונים, מ"מ ה"ז (כעין) גנאי להם שאינם יכולים לעמוד במקום בע"ת.

ועד"ז בנדו"ד, שהמציאות הוא שיש בזה גנאי לישראל, שהרי סו"ס העבודה שלהם לא הספיק, והיו צריכים שיתרו יבוא ויפעול מ"ת.

מדוע "גנאי הוא למשה וששים רבוא"

הת' לוי יצחק שיחי' גרינברג

תלמיד בישיבה

בלקו"ש חי"א שיחה א' לפרשת יתרו (עמ' 74 ואילך) מביא כ"ק אדמו"ר את מאמר ד"ל¹ על הפסוק (יתרו יח, י) "ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם": "גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'".

ומעמיק הרבי בביאור הדברים, שהרי משה ובני ישראל אמרו שירה על הים עוד קודם שבא יתרו, ומהו 'גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו'?

ומקדים את דברי הזוהר² על הפסוק הנ"ל, שע"י שאמר יתרו 'ברוך ה' פעל ד"אסתלק יקרא דקוב"ה ביקרי' עילא ותתא ולבתר יהיב אורייתא בשלימו", היינו שע"י כך פעל את נתינת התורה.

ומבאר כ"ק אדמו"ר דכיוון שיתרו הכיר בכל הע"ז שבעולם³ ע"כ דוקא על ידו נפעל ענין "אסתלק יקרא דקוב"ה", דהרי "יתרון החכמה מן הסכלות", ודווקא ע"י יתרו שהכיר את ה'חכמה' דלעומ"ז, הגה אמירתו "ברוך ה'... מכל האלוהים" פעלה יתרון בקדושה ועד לחכמה דקדושה והמשיך משם את התורה - שמדריגתה בחכמה. משא"כ משה ובני ישראל, דאינם שייכים לדרגות הלעומ"ז.

ועיין בשיחה שם שיתרו הכיר דרגת ה'חכמה' דלעומ"ז משום שהכיר גם בשורש ממנו התחיל כל עניין הע"ז, וכדברי הרמב"ם (ריש הלכות ע"ז) "שאמרו הואיל והאלוקים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם כו' ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם

¹ סנהדרין צד, א.

² ח"ב סז, ב. סח, א.

³ פרש"י יח. ה.

כבוד, וזהו רצון הא-ל כו", שיתרו הכיר גם בהם, ואף בכל המלאכים וכו' שבכל העולמות, דרכם נמשך שפע לעולם.

ומוסיף שזהו ענין "ברוך ה'", שהוא מלשון הברכה והמשכה, שבאמירה זו המשיך יתרו אור אלוהי גבוה ביותר עד למטה ממש.

ע"כ תוכן השיחה.

אמנם יש לעיין בדברים אלו, דהעולה הוא שבנ"י לא המשיכו אלוקות למטה ממש, עד שבא יתרו ואמר 'ברוך ה' ובוה המשיך אלוקותו ית' בתחתונים, אמנם אין הדברים מתיישבים עם הלשון 'גנאי הוא למשה וששים רבוא', דהרי לא פעלו ענין זה משום שאין להם שייכות לע"ז, וכ"ש שלא הכירו בעבודה זרה שבמדרגת החכמה דלעומ"ז, וא"כ זוהי מעלה ולא 'גנאי' ח"ו.

09/08/2018חנה

ולהעיר שאין לומר שהכוונה ב"גנאי" אינה כפשוטו אלא הכוונה היא לבושה וכיו"ב, שהרי בגמ' שם הובאה מימרא זו בהמשך למימרא "גנאי הוא לחזקיה וסיעתו שלא אמרו שירה כו", ובוה אומר רש"י "גנאי – דבר מגונה עשו", ולאחמ"כ ממשיכה הגמרא "כיוצא בדבר אתה אומר, גנאי הוא למשה וששים רבוא כו".

ולכאורה יש לתרץ דענין ה'גנאי' הוא משום שלמשה וישראל אכן הייתה שייכות לעניין.

דהנה במצרים היו ישראל שקועים במ"ט שערי טומאה⁴ ועובדי עבודה זרה, וכידוע דבעת שעמדו ישראל על הים אמרה מידת הדין לפני הקב"ה "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה"⁵. ולפי"ז הרי אחר היציאה ממצרים וההכרה בקב"ה היה על משה לעורר אותם על ענין 'ברוך ה' . . מכל האלוהים' כיתרו בשעתו, ובכך לפעול למתן תורה.

⁴ זוהר חדש ר"פ יתרו, ת"ז תל"ב.

⁵ עייז במכילתא וילקוט שמעוני וכו במדרשים ובאגדות פ' בשלח.

ואף שאמרו שירה על הים, מ"מ אין שבח זה מעין הענין, שהרי היללו את הקב"ה כענין בפ"ע ולא כיתרון החכמה מן הסכלות. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר בהמשך השיחה (אות ה') שהטעם לביאת יתרו הוא מפני שראה שלמרות קריעת ים סוף יכול היה עמלק לבוא ולהילחם בישראל, דמזה למד שהעולם עדיין לא נתברר, וע"כ בא ואמר "ברוך ה'".⁶

07.09.2019

אוצר החכמה

⁶ ואף שיתרו פעל בחכמה דקדושה משום שהכיר בחכמה דלעומ"ז, ולכאורה לא מצינו דרגה זו בבנ"י, מ"מ גם בבנ"י היה מעין זה, וכיון שבהשתלשלות העניינים כל עניין מעשה העבודה זרה יונק מהחכמה דלעומ"ז, הרי אם היו אומרים 'ברוך ה'' היה הבירור תופס במעין עניין החכמה דלעו"ז, ובמילא היה פועל יתרון בחכמה יקדושה והיו פועלים את נתינת התורה.

וע"כ "גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'", דאף שהיה ביכולתם לברר חכמה דלעומ"ז ולגלות חכמה דקדושה, לא עשו זאת ונפעל ענין זה רק ע"י יתרו.

ולהעיר, דאף שלכאורה משה לא הכיר הע"ז דמצרים, מ"מ כיון שהיה מנהיג האומה ולא עוררם לומר 'ברוך ז', ע"כ הגנאי נתלה גם בו.

בענין הודאת יתרו

התמים שמואל וואלאך

א. בלקו"ש חי"א (פרשת יתרו ע' 74 ואילך) מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח באריכות הפעולה דהודאת יתרו "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלקים", דמבואר דמתן תורה היה דוקא לאחר הודאת יתרו.

וזלה"ק "ובזה מבואר שלא ניתנה תורה (מצד ההכנה דקרי"ס וגם לא מצד מעלתם וקדושתם של משה ובני ישראל עצמם) עד שבא יתרו והודה "כי גדול ה' מכל אלקים" כי דוקא בו וע"י נעשה הבירור והזיכוך של הסכלות דלעו"ז ונעשה יתרון בחכמה דקדושה – והתחברות זו דהתחתון ביותר עם העליון ביותר הוא הכנה דמ"ת". עכלה"ק.

צדק החסיד

וגם בסה"מ מלוקט ג' (ד"ה באתי לגני ע' ס') מבאר בעומק יותר וזלה"ק "ויש לומר דהיתרון (כביכול) שנעשה בהתורה ע"י הודאת יתרו, דהתורה מצד ענינה הוא המשכה מלמעלה, שעבודת המטה אינה מגיעה לשם, ומכש"כ שהעבודה דהפיכת החושך דלעו"ז אינה מגעת לשם כי לגבי האור דתורה אין (מלכתחילה) חושך".

ועי"ז שמתן תורה היתה ע"י הודאת יתרו, נמשך בה העצמות שלמעלה מגדר מעלה ומטה, אור וחושך, ועי"ז נתחדש שע"י העבודה והיגיעה יוכלו לחדש בתורה, לאפשה לה, ושע"י בירור השכלות דחכמות חיצוניות יהיה יתרון בחכמת התורה עכלה"ק, ועי' בהמאמר שם בארוכה.

ונמצא מובן מכל הנ"ל, דזה שמתן תורה היתה אחרי הודאת יתרו א) פועלת יתרון בתורה – דיכול לחדש בתורה – ב) כי דוקא הודאת יתרו הוא ההכנה למתן תורה.

ב. ועפי"ז צריך להבין. דהנה איתא בגמ' (סנהדרין צד, א מכילתא עה"פ והובא בלקו"ש הנ"ל): "גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'".

ובביאור הגמרא הנ"ל מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (ע' 74) שעד שבא יתרו לא היתה מתן תורה ודוקא ע"י יתרו "אסתלק קוב"ה ביקרי" עילא ותתא ולבתר יהיב אורייתא בשלימו", והיינו שהגנות – לא היתה שלא אמרו ברוך ה' על הניסים, דהלא אמרו שירה על הים! – אלא בזה שהם לא פעלו הענין המתן תורה.

ולכאורה, מהו הגנאי לישראל, דהנה הטעם שצריך ליתרו כי הוא היה חכמה דלעו"ז ודוקא ע"י הפיכת לעו"ז אז ניתן האפשרות למתן תורה כנ"ל, וא"כ לא היתה בכחה של ישראל לפעול ענין דמתן תורה, ומה "גנאי" שיין כאן?

ג. ויש לבאר זה עפ"י מה שמבואר בלקו"ש חכ"ג (פ' בהעלותך ע' 62 ואילך) בנוגע קרבן פסח. דהנה עה"פ (במדבר ט, א) "וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחודש הראשון לאמר" מבאר רש"י וז"ל "פרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזו? מפני שהיא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד".

ושואל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (ע"ד שאלתינו לעיל) וז"ל (תרגום מאידיש – הכותב) במה מתבטא הגנות – הלא רש"י כבר פירש ש"תלה הכתוב מצוה זו (קרבן פסח) בביאתם לארץ ולא נתחייבו במדבר אלה פסח אחד שעשו בשנה השנית על פי הדיבור". דהיינו שהציווי הוא רק בכניסתם לארץ ישראל.

ובמילא, הקרבת הפסח במדבר (חוץ פעם הראשונה) היה אסור (כי אסור להקריב על מזבח אשר לא ציווה אותם) והקרבה זו במדבר היתה רק ע"פ הדיבור, וא"כ מהו הגנות שלא הקריב אלא פסח זו?

ד. ומבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח בזה, דישראל היה צריך ליקח הוראה מפסח שני. דהנה אלו שלא הקריבו פסח ראשון "היו טמאים לנפש אדם" ובמילא פטורים מעשיית הפסח.

ועכ"ז היתה הענין דעשיית הפסח נוגע להם עד שטענו למשה "למה נגרע?!", ועי"ז שהקב"ה ראה שהענין דעשיית הפסח נוגע להם באמת, עשה מצוה חדש דפסח שני. ומזה אנו רואים דכשטועין באמת, הקב"ה מקבל הטוען ועונה.

וזה היה הגנות דבני – שלא הקריבו אלא פסח אחד – שלא באו לטעון שרוצים לעשות הפסח, וזה בעצמה ראה שהענין דמצוות קרבן פסח לא נוגע להם כל כך.

ה. וכמו"כ יש לבאר בנדו"ד, שהגנות דישראל שלא ניתנה התורה עד אחר הודאת יתרו – אף שזה לא היה ביכלתם לפעול הבירור דחכמה דלעו"ז בעצמם היתה שלא תבעו את הענין דמתן תורה.

דאם הענין דמתן תורה היתה נוגע בנפש היה להם לזעוק (ע"ד) למה נגרע? דהיינו למה צריכים אנו להמתין עד יתרו לעשות בירור חכמה דלעו"ז, אנו רוצים את התורה עכשיו ממש! ואם היו תובעים את מתן תורה בזעקה אמיתית בודאי שהקב"ה היה נותן התורה אפילו קודם הודאת יתרו.

ו. אבל עדיין חסר ביאור: איך יתכן שמשה ואהרן (וכיו"ב) לא תבעו ופעלו שיהא מתן תורה קודם הודאת יתרו?

והביאור הוא (ע"ד מה שמבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח בלקו"ש חכ"ג שם) שבזה מתבטא הענין דנשיא בישראל, דענין העיקרי בנשיא הוא, שהוא בצדו דעם ישראל והו"ע אחד עם ישראל וכמארז"ל "משה הוא ישראל וישראל הם משה" (עי' לקו"ש חכ"א ע' 173 בארוכה).

וזה היתה הטעם דכשאמר הקב"ה – לאחרי חטא העגל – שרוצה להחריב ח"ו את עם ישראל, אמר משה רבינו שהקב"ה ימחול את בני"י וואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" ולכאורה תמוה, דהלא כל ענינו של משה רבינו הוא התורה – עד כדי כך שנקרא על שמו "זכרו תורת משה עבדי" – ולמה יפקיר את עצמו בשביל ישראל ובפרט פושעים שעובדים עבודה זרה?!

אלא דזהו ענין של נשיא אמיתי, שמשליך חייו מנגד בשביל עם ישראל, וזהו גם הטעם שלא הלך משה לארץ ישראל – דהלא פשיטא דאם רצה ליכנס היה נכנס דהרי "צדיק גוזר והקב"ה מקיים!" – כי משה רצה להשאר עם דורו (ע' שיחת דברים, ואתחנן תשנ"א), כי זהו כל ענין דנשיא בישראל.

ובמילא מובן דנשיא בישראל לא יעשה בשום אופן דבר שיפעול גנות לישראל וא"כ מובן למה משה ואהרן לא פעלו את הענין דמתן תורה – וגם הענין דקרבן פסח במשך זמן שהיו ישראל במדבר – כי אם הם בעצמם פעלו את הענין, זה מביא גנות יתירה לישראל.

וביאור הדבר: דהגנות דישראל עכשיו – בזה שלא פעל משה ואהרן את הענין דמתן תורה – אינו כל כך בהדגשה, כי בפועל ממש לא מצינו מקום

שהיתה תביעה דמתן תורה וניתנה התורה. ובסגנון אחר: עכשיו יש מקום
לומר דענין התביעה לא יפעול הענין דמתן תורה.

משא"כ אם פעל משה ואהרן שיהא נתינת התורה לפני הודאת יתרו זה
יגרום גנות יתירה לישראל, דזה מראה שענין מתן תורה יכול להיות קודם
הודאת יתרו – והראי', דמשה ואהרן פעלו את הענין בפועל – וא"כ יטענו
כולם לבני ישראל, למה לא בקשו הם בעצמם את הענין דמתן תורה.

וכיון שמשה היה נשיא ישראל אמיתי, לא רצה לגרום גנות יתירה לבני
ישראל. ולכן הוא בעצמו שתק ולא ביקש את הענין דמתן תורה לפני הודאת
יתרו.

ז. ועפ"י כל הנ"ל – שגנות דישראל היתה שלא תבעו את מתן תורה,
שאם היו תובעים באמת, בודאי היתה קיום הבקשה בפועל – יובן גודל
הענין בקשת הגאולה בדבור.

בענין עליית העולמות בשבת

הת' ישעיהו שיחי' בעגון
תלמיד בישיבה

ידוע מה שאיתא במדרש שלפני מ"ת היתה גזירה שה'עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים", ובשעת מ"ת נתבטלה הגזירה, וזהו א' החידושים של מ"ת, שדוקא לאחרי מ"ת ישנה הענין דקיום המצוות בגשמיות, כמבואר בחסידות.

והנה גזירה זו היתה גם בנוגע לעולמות העליונים (עלי' מבריא לאצילות או ירידה מאצי' לבריא וכיו"ב). וכדמוכח גם מהמבואר בלקו"ש חי"א (שיחה א' לפרשת יתרו), וז"ל הק': "וטעם הדבר י"ל: אעפ"י שהחיבור דעליון ותחתון בקרי"ס הי' בכל העולמות, מראש כל המדרגות עד סוף כל דרגין – מ"מ לא נכלל בחיבור זה אלא "התחתון" שבדרגות הקדושה גופא" ("שבקרי"ס נעשה חיבור דעלמא דאסתכיא ועלמא דאתגליא"), "אבל לא שהגיע הבירור והעלי' גם ב"תחתון" שבלעו"ז", עכ"ל הק'. אכן, התכלית הוא בחיבור ה'עליונים' ו'תחתונים' של העולמות תחתונים דוקא (ולא של העולמות עליונים), ועד למטה ממש, בגשמיות – אבל מ"מ הרי זה גם חיבור, ומובן שלא הי' באפשר קודם מ"ת בגלל גזירה הנ"ל.

אמנם לפ"ז צ"ב לכאו' במה שמבואר בכ"מ (ראה לדוגמא' לקו"ש ח"ט שיחה ב' לפרשת האזינו. ושי"נ) ע"ד עליית העולמות בשבת ור"ה וכו', דלפ"ז יוצא שגם קודם מ"ת, עוד טרם שנתבטלה הגזירה – הייתה ענין החיבור של 'עליונים' ו'תחתונים'?

יתירה מזו: בנוגע לאופן קיום העולמות מבואר, שהוא ע"י ירידת והתלבשות בחי' המחבשה בבחי' הדיבור, היינו לא שנשאר בבחי' מקיף כ"א שמתלבש בתוכו (דאילו לא הי' מתלבש בעולם והי' נשאר בבחי' מקיף, היתה העולם בטלה במציאות). ומכיון שכן, הרי מובן שגם קודם מ"ת היתה קיום העולמות באופן שהי' יורד ומתלבש תוך העולמות. וצלה"ב איך להתאימו עם הנ"ל.

והביאור בזה י"ל, בהקדים מה שאיתא במדרש (הובא בלקו"ש שם) שמה שהקב"ה משיב רוחות ומוריד גשמים וכו' בשבת אינו בסתירה להא דאמרינן ש"הקב"ה מכבד את השבת", כי "כל העולם כולו שלוו", שהעולם הוא כרשותו היחיד של הקב"ה ובמילא "מותר בכל העולם כולו".

1) ראה גם לקו"ת ד"ה את שבתותי תשמרו (פרשת בהר, דף מא ואילך). ועוד.

ולכא' אינו מובן, מה בין היות העולם רשותו היחיד של הקב"ה לזה שיכול לפעול צמיחת עשב (ע"י ירידת גשמים) וכיו"ב, הרי אסור הוא אפילו ברשות היחיד לפעול צמיחת עשב. והביאור, שבשבת העולם עולה ומזדכך להיות בדרגא נעלית יותר (שזהו כוונת המדרש "שכל העולם כולו שלו"). שזהו ג"כ מה שאסורים אנו אז במלאכה, ע"ד הא דמצינו בנוגע לתפילה שאסור לרמוז רמזים בשעת התפילה, שהרי הוא עומד לפני המלך² ודמי ל"כמאן דמחוי במחוג קמי מלכא כו" (ראה חגיגה ה, ב). וכן בשבת, שעומדים אנו במדריגה נעלית יותר, איך נתעסק בדברים גשמיים הטפלים אצל המלך בעמדו לפני המלך!

ובזה יובן גם בענינינו, דמכיון שבשבת העולמות עומדים במדריגה נעלית יותר, לכן אינם מוגדרים ומוגבלים בהגדרים וההגבלות שיש להם בד"כ, ובנדו"ד – גזירת ההבדלה שבין העליונים ותחתונים, ומובן שפיר א"כ איך גם לפני מ"ת הי' הענין של עליית העולמות וכו'.